

Kanonska poslušnost.

Piše: Dr. Josip Marušić.

Poslušnost je čudoredna krjepost, koja zahtijeva, da niži dragovoljno izvršuju zapovijedi svojih poglavara. Razumije se samo sobom, da se te zapovijedi ne smiju protiviti Božjemu zakonu. Kada bi se zapovijedi poglavara protivile volji Božjoj, bile bi nepravedne i podložnik ih ne bi smio izvršiti. Tako su postupali i apostoli Kristovi. Kad im poglavice i starješine u Jerusolimu zapovjediše, da ne smiju učiti u ime Isusovo, rekoše im apostoli: „Sudite, je li pravo pred Bogom, da vas većma slušamo nego li Boga?“ (Djela Ap. 4, 19.).

Ako već svjetovnjaci moraju slušati svoje duhovne poglavare, to tim više crkvene osobe duguju poslušnost onim poglavarima, koji nad njima vrše jurisdikciju. Svi članovi Crkve, bili oni duhovnici ili svjetovnjaci, treba da su poslušni papi u svemu, što se ne protivi naravnomu ili pozitivnomu Božjemu zakonu.¹ Isto tako valja da se biskupu pokoravaju njegovi duhovni podložnici, bili oni svjetovnjaci ili spadali među kler.

Od one poslušnosti, koju svi vjernici duguju crkvenim poglavarima, razlikuje se *kanonska poslušnost*. Zove se kanonska, jer dužnost te poslušnosti normiraju crkveni zakoni iliti kanoni. Ta se poslušnost proteže samo na one čine, koji su podložni crkvenoj jurisdikciji. Zato svećenici u čisto svjetovnim, građanskim i političkim stvarima ne duguju poslušnost svojim poglavarima. Subjekt kanonske poslušnosti jesu duhovne osobe, koje se obvezuju, da će se pokoravati naredbama crkvenih poglavara, da će priznavati njihovu sudsku vlast i da će dužnosti svoga zvanja savjesno ispunjavati. Kanonska poslušnost nema snage religioznoga zavjeta. Po kanonskoj poslušnosti samo se

¹ C. 2. 3. et 4. D. 19.

obećaje vjernost crkvenomu poglavaru. Ako se ovo obećanje potvrdi prisegom, tada ono svakako većma obvezuje, jer se čovjek prisegom veže, da će svoje obećanje ispuniti poradi što-vanja, koje duguje Bogu.

Svećenici i đakoni bili su već u prvim stoljećima Crkve dužni slušati biskupa, kako to razabiramo iz c. 48. Apostolorum, koji glasi: *Presbyteri et diaconi absque voluntate episcopi nil peragundo; ipsius enim fidei populus Domini commissus est et pro eorum animabus ab ipso repetetur ratio.*

Kada je biskupe zaređivao sam papa, onda su oni njemu prisizali poslušnost i osobnu vjernost. Od 9. stoljeća svi su nadbiskupi takovu prisegu polagali, te im je *pallium* bio predan istom onda, kada su položili prisegu, da će biti papi vjerni i poslušni. *Electo in archiepiscopum sedes apostolica pallium non tradet, nisi prius praestet fidelitatis et oboedientiae juramentum.*² Počevši od 13. stoljeća nastala je opća praksa u katoličkoj crkvi, da su svi biskupi kod ređenja prisizali poslušnost rim-skome papi. Prisežna formula više se puta mijenjala tijekom vremena. Sadašnji obrazac prisege polazi od Klementa VIII. (god. 1596.).³ Riječi u toj prisegi: „*haeticos pro posse persequar et impugnabo*“ znače prema opetovanoj autentičnoj interpretaciji samo to, da će biskupi iz svih sila nastojati, kako bi u svojim diecezama sačuvali čistu vjeru.⁴ Uostalom u prisegi pruskih, holandskih, švicarskih, engleskih, irskih i sjeveroameričkih biskupa spomenuta se izreka izostavlja.⁵ I danas prisižu papi poslušnost i vjernost nadbiskupi prije, nego li prime palij, a biskupi kod ređenja. To isto čine kardinali kod svoje promocije, opati i praelati exempti prije svoga blagoslova, kao što i svi oni, koji polažu svečanu vjeroispovijest na pr. kuratni nadarbenici i katedralni kanonici.⁶

Budući da se kanonska poslušnost uvijek protezala samo na crkvene stvari, naročito na one, što se posebice navode u prisežnoj formuli, to je neispravan sud onih, koji tvrde, da su biskupi i svećenici u srednjem vijeku postajali papini vazali po prisegi vjernosti.⁷

² To je *summarium* cap. 4. X I. 6.

³ *Pontificale Rom. tit. de consecr. electi in episcop. forma juramenti.*

⁴ *Isp. Kopp, Die kath. Kirche im 19. Jahrh. S. 31. Note.*

⁵ *Isp. Vering, Lehrbuch des Kirchenrechtes III. Aufl. S. 455.*

⁶ *Conc. Trid. sess. XXIV. c. 12. de reform.*

⁷ *Pro habendis spiritualibus homagium facere simoniacum est. (c. 17. X. V. 3.).*

Tridentski sabor nalaže, da pojedini razredi diecezanskoga svećenstva imaju položiti vjeroispovijest i priseći, da će biti poslušni papi.⁸ Formulu za ovu prisegu propisao je Pijo IV. dne 13. studenoga 1564. (formula Piana), a dopunio ju je Pijo IX. dne 20. siječnja 1877. vatikanskim vjerskim dekretom (formula Vaticana). Tu t. zv. tridentsku prisegu dužni su polagati dušobrižnici pred biskupom ili njegovim generalnim vikarom, a kanonici i dignitarci katedralnih crkvi nesamo pred biskupom ili njegovim generalnim vikarom nego i u kaptolu. Prema buli „In sacrosancta“, što ju je Pijo IV. izdao g. 1564., moraju položiti tridentsku vjeroispovijest i oni svećenici, koji žele biti promovirani za doktore ili licenciјate bogoslovlja i učitelji vjere na javnim gimnazijama. Dne 1. rujna 1910. izdao je Pijo X. „Motu Proprio“ („sacrorum antistitum“), kojim naređuje, da su profesori bogoslovlja, ispovjednici, propovjednici, župnici, kanonici, nadarbenici, papinski i biskupski kurijalni činovnici kao što i poglavari religioznih obitelji dužni položiti i t. zv. antimodernističku prisegu.⁹

Od onih svećenika, koji su dužnu poslušnost povrijedili, može biskup zahtijevati zakletvu, da će ubuduće biti poslušni.¹⁰ Za neke prestupke, kojima se tvrdokorno uskraćuje dužna poslušnost, određene su kazne u crkvenom pravu, a kada za prestupke nije u pravu kazan određena, onda je odmjeruje kompetentni crkveni poglavar. Reiffenstuel kaže, da se klerik ima izopćiti samo poradi takove neposlušnosti, koja u sebi uključuje smrtni grijeh te je spojena s tvrdokornošću (cum contumacia).¹¹

Dužnost klerika pokoravati se crkvenim poglavarima prestaje, ako su poglavari svoju vlast izgubili smrću, dobrovoljnom odrekom, pravnim svrgnućem ili na drugi koji način.¹² Ali ne prestaje dužnost pokoravati se onim zakonima, koji su izdani za sva vremena, nego samo onima, što su izdani s namjerom, da imaju vrijediti dotle, dok zakonodavac živi, odnosno dok traje njegova vlast.¹³

U dojakošnjem razlaganju bio je govor o kanonskoj poslušnosti uopće, a u ovom, što slijedi, imat ćemo pred očima samo onu *poslušnost, koju svjetovni svećenici duguju svome diezezan-*

⁸ Sess. XXIV. cap. 12. de reform.

⁹ Vidi formulu u Vrhbosni 1910. str. 347.

¹⁰ Isp. Wernz, Jus decretalium sv. II. 2. n. 190 i slij.

¹¹ Lib. I. tit. 35. n. 35.

¹² Santi, L. 1. A. 53. n. 10. i 11.

¹³ Wernz sv. I. n. 135.

skome biskupu. O poslušnosti, što je redovnici duguju svome starješinstvu, ne ćemo ovdje raspravljati.

Svećenik kod ređenja obećaje štovanje i poslušnost Ordinariju i njegovim nasljednicima. Ordinarij ga pita: „Promittis mihi et successoribus meis reverentiam et oboedientiam?“ A on odgovara: „Promitto“.¹⁴

Svećenik je dužan slušati biskupa i onda, kada je teško i mučno izvršiti biskupovu zapovijed. Mandato superioris etiam oneroso humiliter est oboediendum.¹⁵ No proti prestrogom biskupovu nalogu mogu svećenici uložiti izvansudbeni utok ili priziv na višu oblast t. j. na metropolita ili papu.¹⁶ I nepravedan ukor treba da svećenik ustrpljivo primi.¹⁷ Ali može svećenik, ako je nepravedno ukoren, u doličnoj formi zamoliti biskupa, da mu briše ukor, ili se može obratiti na višu oblast (na metropolita ili papu).

Kada dvoumimo, da li je zapovijed poglavara pravedna, moramo joj udovoljiti. Non enim est potestas nisi a Deo, sive iubente sive sinente. Ergo vir justus, si forte sub rege, homine etiam sacrilego, militet, recte potest illo iubente bellare, si vice pacis ordinem servans, quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei praeceptum, certum est, vel utrum sit, certum non est; ita ut fortasse reum faciat regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi.¹⁸ Ali ako poglavar nalaže ono, o čem je svećenik uvjeren, da je grješno, tada on mora uskratiti poslušnost, jer se prema apostolovoj izjavi treba više pokoravati Bogu nego li ljudima. (Djela Ap. 5, 29).

Zapovijedi poglavara treba slušati bez prigovaranja i bez oklijevanja: Omnia autem facite sine murmurationibus et haesitationibus (Filip, 2. 14.). Osobne pogrješke poglavara ne smiju umančiti poslušnost podložnika: Omnia ergo quaecumque dixerint vobis, servate et facite; secundum opera vero eorum nolite facere, dicunt enim et non faciunt (Mat. 23, 3.).

Svećenik treba da živi onako, kako opći kanonski propisi određuju, a dužan je držati se i posebnih propisa, što ih biskup izdaje u pogledu crkvene i kleričke discipline. Hoće li svećenik da uživa dobar glas i da uspješno vrši svoju službu, mora se odlikovati trijeznošću. Po propisima općega prava klericima je

¹⁴ Vidi Pontificale Rom. tit. de ordinatione presbyteri.

¹⁵ Reiffenstuel Lib. I. tit. 33. n. 21.

¹⁶ C. 12. X I. 31.

¹⁷ C. 8. D. 100.

¹⁸ C. 4. C. 23. q. 1.

samo na putu dopušteno *posjećivati gostionice*: Tabernas prorsus evitent nisi forte causa necessitatis in itinere constituti.¹⁹ I tridentski sabor kaže za klerike: A tabernis abstineant.²⁰ No tu zabranu treba uzeti cum grano salis. Ima naime mjesta, gdje svećenici ne mogu dobiti hrane u privatnim kućama, a svoga gospodarstva ne mogu voditi bilo radi velike skupoće bilo radi drugih opravdanih razloga, pa su stoga prisiljeni hraniti se u gostionici. Drugi pak svećenici zalaze u pristojnu gostionicu, da se u prijateljskom društvu pozabave. Narodu to nije nimalo zazorno, a ni duhovna oblast tome ne prigovara. Tako je dakle praksom ublaženo opće pravo. No one klerike, koji su odani piću ili često bez razloga posjećuju krčme, može biskup po volji (ad arbitrium) kazniti. A može ih biskup kazniti i suspenzijom ab officio vel beneficio. Clericus vel crapulosus vel ebriosus monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspenditur.²¹

Crkveni zakoni zahtijevaju od klera, da čuva *čistoću*²² i da se kloni svake *sjenke nečistoće*.²³ Svećenike, koji se ogrješuju o čistoću, može biskup kazniti prema veličini krivnje: Statuimus ut qui comprehensi fuerint incontinentiae vitio laborare, prout magis aut minus peccaverint, puniantur secundum canonicas sanctiones.²⁴

Klerici imaju se *kloniti svjetskih posala*, a naročito im je zabranjeno pod prijetnjom izopćenja baviti se trgovinom radi dobitka.²⁵ Sv. Pavao kaže: Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus (II. Tim. 2. 4.). Prema tome načelu vladala je postojana crkvena disciplina, da se svećenici ne smiju miješati u svjetovne poslove osim u izvanrednim prilikama, i kada se to zakonito dozvoli. U današnje doba osnovani su razni novčani zavodi, banke, seoske štedovne udruge, štedionice itd. Sve je to utemeljeno na korist kršćanskoga puka, pa zato treba da kler potpomaže takove zavode, ali ne tako, da ga ti poslovi odvrćaju od staleških dužnosti. Sv. Otac papa Pijo X. dekretom konzistorijalne kongregacije od 18. studenoga 1910. potiče kler, neka podupire osnutak ovakovih zavoda, ali ujedno zabranjuje svećenicima, da ne primaju u tim zavodima služba, s kojima je

¹⁹ C. 15. X III. 1.

²⁰ sess. XXIV. c. 12. de reform.

²¹ C. 14. X III. 1.

²² X De cohabitatione clericorum et mulierum III. 2.

²³ C. 16. D. 32.

²⁴ Cap. 13. X III. 1.

²⁵ C. 6. X III. 50.

spojena odgovornost, briga i obveza. Takova je služba ravnatelja, tajnika, blagajnika i slične službe. Ovim se dekretom zabranjuje primati napomenute službe, a ako su primljene, moraju se ostaviti u roku od 4 mjeseca računajući od dana, kada je izdan dekret. U iznimnim slučajevima podjeljuje sveta Stolica posebnu dozvolu, koja se mora zatražiti.²⁶

Drugi reskript iste kongregacije (15. veljače 1911.) podjeljuje austrijskim biskupima ovlaštenje, da produlje rok, kada bi svećenici imali ostaviti spomenute službe, na dvije godine, dakle do 15. veljače 1913. Ali se imaju pobrinuti za povjerljive i dobre laike i paziti na uredno financijsko rukovođenje, a i na to, da ne bude opasnosti za procese.²⁷

Za zagrebačku nadbiskupiju podijelio je sv. Otac Pijo X. nadbiskupu dr. A. Baueru ovlaštenje, da prema potrebi i uvidavnosti može svome svećenstvu dozvoliti *sudjelovanje kod novčanih zavoda* bilo u svojstvu predsjednika, bilo blagajnika ili člana ravnateljstva, gdje takovi zavodi nemaju samo lukrativnu svrhu, već idu za tim, da se nesamo materijalno stanje i gospodarska neodvisnost katoličkih vjernika promakne, nego da se i njihova katolička svijest ojača i socijalna važnost dignje.²⁸

Budući da je svećenik kod ređenja obećao poslušnost diecezanske biskupu i njegovim nasljednicima, to on bez biskupove dozvole ne smije prijeći na *službovanje u drugu diecezu*. Ali može svećenik i protiv volje svoga biskupa *ostaviti diecezu i stupiti u religiozni red*, i to nesamo u onaj, u kojem se polažu svečani zavjeti, nego i u onaj, u kom se polažu prosti zavjeti. Razlog je taj, što se svećenstvu ne smije zapriječiti *vocatio ad statum perfectionem*.²⁹ Zahtijeva se, da svećenik biskupu navede razloge, s kojih želi stupiti među redovnike. Biskup može tim razlozima prigovoriti, može ih i neopravdanima smatrati i uskratiti svećeniku dozvolu, da stupi u religiozni red. No ako svećenik ustraje u svojoj odluci, može poći u redovnike i bez biskupove dozvole i protiv biskupove volje.³⁰ Nije dakle potrebno, da kandidati za redovništvo donesu od svoga biskupa *dimisoria*, već je dosta, da donesu *litteras testimoniales*.³¹

²⁶ De vetita clericis temporalis administratione u A. S. Sed. br. 22. od 30. studenoga 1910.

²⁷ Vidi Katol. List 1913. str. 131.

²⁸ Vidi Katol. List 1911. str. 103.

²⁹ S. Congr. Episcop. et Reg. 28. siječ. 1837.

³⁰ Benedikt XIV. Constit: „Ex quo dilectus“ od 14. siječ. 1747.

Biskup može *prisiliti svećenika, da preuzme župničku službu.* U biskupiji Saint-Jean de Maurienne u Savoiji u Francuskoj nijesu htjeli neki svećenici primiti župu. Kao razlog navodili su zdravstvene prilike, rđavo vladanje župljana i slab materijalni položaj na župi. Biskup se obratio na sv. Stolicu i pitao, smije li one svećenike, koje drži sposobnima za župničku službu, prisiliti duhovnim kaznama, da preuzmu župu. S. C. C. od 6. kolovoza 1910. dala je afirmativan odgovor. No biskup smije na to prisiliti samo one svećenike, koji su zdravi i nemaju druge crkvene službe (*dummodo agatur de sacerdotibus viribus pol-lentibus et ab aliis officiis liberis*) i to samo onda, kada to traži korist i potreba biskupije (*quoadusque episcopus necessitatibus vacantium paroeciarum alio modo providere nequeat*).³²

Kao što biskup smije prisiliti svećenika, da primi župničku službu, tako mu po dekretu „*Maxima cura*“ od 20. kolovoza 1910. pripada pravo *upravnim putem maknuti župnika s njegove župe*, ako ovaj u važnoj stvari ne sluša biskupove zapovijedi poslije prve i druge opomene. Koje su to važne stvari, navodi se u dekretu, gdje se kaže: „*Inoboedientia praeceptis ordinarii post unam et alteram monitionem in re gravis momenti, ceu cavendi a familiaritate cum aliqua persona vel familia, curandi debitam custodiam et munditiem domus Dei, modum adhibendi in taxarum parochialium exactione et similibus.*“ U istom se dekretu kaže, da je razlog za administrativno maknuće župnika: *neglectio officiorum parochialium post unam et alteram monitionem perseverans et in re gravis momenti, ut in sacramentorum administratione, in necessaria infirmorum adsistentia, in cathchismi et evangelii explicatione, in residentiae observantia.*³³

Kapelane može biskup prema potrebi premještati iz jedne župe u drugu. Ali i za taj premještaj treba da postoji pravedan uzrok. Valja naime uvažiti činjenicu, da se u očima svijeta umanjuje ugled kapelana, koji često mijenja štacije. I dušobrižnički posao zapinje, gdje se kapelani svaki čas mijenjaju. A kako kapelani većinom vrše katehetsku službu na pučkim školama, to radi njihova prečestog izmjenjivanja znatno trpi vjerska obuka.

U sporazumku sa stolnim kaptolom može biskup *izdavati zakone prema općem pravu (iuxta ius commune) i mimo općega prava (praeter ius commune).* To može biskup činiti i na diecezanskom sinodu.

³¹ Pismo Pija IX. „*Romani Pontificis*“ od 25. siječ. 1848.

³² Acta Ap. Sed. II. 911. i slij.

³³ Isp. Katol. List 1910. str. 300 i Acta Ap. Sed. II. 638 i slij.

Biskup smije izdavati zakone prema općem pravu. Tako na pr. opće pravo zabranjuje klericima viših redova pod kazan izopćenja polaziti u lov s psima i sokolima.³⁴ Zabranjuje se dakle po općem pravu t. zv. *venatio clamorosa*. Ali može biskup zabraniti svećenicima i svaki lov uopće, dakle i tihi lov (*venatio quieta*). Biskup to čini prema općem pravu. Biskup je dapače dužan zabraniti svećenicima i tihi lov, ako se poradi njega vjernici sablažnjuju ili ako je lov uzrok, da svećenik odnemačuje svoje zvanične dužnosti. Primjera radi spominjemo, da je biskup u Breslavi zabranio (god. 1864.) svome kleru svaki lov uopće i zakup lova.³⁵

Biskup može izdavati zakone mimo općega prava. To znači, da biskup može izdavati zakone o takovim stvarima, o kojima opće crkveno pravo ništa ne određuje. Tako primjerice u općem crkvenom pravu nema nikakvih odredaba u pogledu bicikliranja. No biskup ima pravo zabraniti svećenicima vožnju na biciklu, a svećenici su dužni pokoriti se. Kada su se u szatmarskoj biskupiji u Ugarskoj svećenici počeli voziti na biciklu, činio se taj šport biskupu pogibeljan i nepristojan, pa ga je zabranio svećenstvu svoje dieceze. Da se uvjeri, što o tom drži sv. Stolica, saopći svoju zabranu u Rim, odakle je dne 28. rujna 1894. dobio ovaj odgovor: „Haec S. C. Epis. et Regul. maturo examini subjecit, quae Amplitudo Tua retulit circa sacerdotes utentes rota dicta „velocipede“. Itaque s. eadem Congregatio zelum et prudentiam Amplitudinis Tuae collaudat ac commendat; nam prohibitio hujusmodi non solum liberat a corporis periculis sacerdotes ipsos, sed scandala avertit a fidelibus et irrisionem ipsorum sacerdotum.“³⁶ Ovim odgovorom nije rimska Stolica izjavila svoj formalni sud o tom, da li se pristoji svećeniku vožnja na biciklu, već je prefekt kongregacije *Episcoporum et Regularium* samo pohvalio razboritost biskupa, koji je zapovjedio svome svećenstvu, da se kani tog običaja.³⁷

U čisto *svjetovnim poslovima*, kao što su na pr. imovinski odnosi klerika, ne može biskup ništa određivati, jer se kanonska poslušnost prema biskupu proteže samo na crkvene stvari.

Svećenik nije samo službenik crkve već je i državljani, koji uživa građanska prava, pa se stoga ne smije povući u sakristiju, nego mu je dužnost, da i *izvan Crkve posveti svoje sile*

³⁴ C. 1. X V. 24. i Conc. Trid. sess. XXIV. c. 12. de refor.

³⁵ Isp. Lämmer, Kirchenrecht 2. Aufl. §, 29. S. 119.

³⁶ Acta S. Sed. vol. XXVII. p. 437.

³⁷ Isp. Dr. M. Štiglić, Kazuistika str. 447.

dobrobiti domovine. Svećenik ne smije prekrštenih ruku gledati kako se u saborima stvaraju zakoni na vremenitu i vječnu štetu katoličkoga naroda. Zato i vidimo, kako u cijelom kršćanskom svijetu izlazi svećenstvo poput jake vojske na javno političko poprište, da se bori za vjerska i domovinska prava.

Biskup ne može svećenicima zabraniti, da se *služe svojim građanskim izbornim pravom kod izbora narodnoga zastupnika*; dapače, kada se opaža, da je politika krenula putem, koji se protivi istinama vjere, propisima ćudoređa i pravima Crkve, tada je svećeniku i dužnost, da se nesamo on služi svojim građanskim pravom kod izbora, već da i svoje stado pouči, kakove ljude treba da bira za narodne zastupnike. Samo neka pazi, da se ne bi dao zavesti na strančarstvo. Dakako da biskup može pozvati svećenika na račun, ako se služi svojim građanskim pravom tako, da krnji crkveno pravo ili radi protiv interesa Crkve. Ali biskup ne može siliti svećenika, da slijedi njemu počudnu politiku.³⁸ Salzburški provincijalni sabor držan g. 1906. daje svećenstvu ovu uputu circa res politicas: „In omnibus (sacerdos) teneat modum, ne videatur magis humana quam coelestia curare. Respuat media illicita vel inhonesta neve ipsis adversariis aequitatem et justitiam deneget. Nunquam ita imprudenter et acriter agat, ut decus clericale laedatur“.³⁹

Kanonisti su u tom složni, da svećenik *može, a katkada i mora primiti mandat* kod političkih izbora za zemaljski ili za državni sabor, ali treba da mu to biskup dozvoli izrijekom ili mučke. Ako dakle svećenik kani kandidirati, ima za to tražiti dozvolu od biskupa, koji će ispitati sve prilike, pa će mu dozvolu podijeliti, odnosno uskratiti.⁴⁰

U današnje vrijeme, kada se vjerska i crkvena pitanja pretresaju u javnosti, pruža se svećenicima prilika, da nakon svršenih zvaničnih dužnosti i perom u ruci porade za procvat vjere i Crkve. Dapače onaj je svećenik, koji osjeća u sebi osobitu sposobnost, da uređuje javno glasilo, upravo pozvan, da u interesu vjere i morala tu svoju glavnu djelatnost trajno posveti *redakciji javnoga lista*. Dobro je i duhovito rekao biskup Ketteler, da bi sv. Pavao bio novinar, kada bi živio u današnjim prilikama. Samo ne smije svećenik s uma smetnuti, da ni kao urednik

³⁸ Dr. Belaj, Katol. crkv. pravo, II. izd. str. 111 i 112.

³⁹ Acta et constitutiones concilii provinciae Salisburgensis, Salisburgi 1910. p. 202.

lista ne prestaje biti podložan crkvenoj hierarhiji.⁴¹ Bez biskupove dozvole ne smije svećenik uređivati novine ili periodičkoga časopisa. Tu je zabranu izdao Leon XIII. riječima: „Viri e clero saeculari prohibentur, quominus absque praevia ordinariorum venia diaria vel folia periodica moderanda suscipiant“.⁴² Papa Pijo X. ponovio je ovu naredbu svoga predšasnika i naložio, da se svećenici, koji bi se dobivenom dozvolom zlo služili, imaju najprije opomenuti, a kada opomena ne bi koristila, imaju se lišiti uredničke službe.⁴³

Svjetovnim se svećenicima nije do najnovijega vremena zapovijedalo, nego im se samo preporučivalo, da kod izdavanja knjiga obavijeste o tom biskupu.⁴⁴ No sadašnji je papa Pijo X. naredio, da biskupi imaju postupati s najvećom strogošću, kada dozvoljavaju *izdavanje knjiga*, jer nije dosta zaprečivati čitanje rdavih knjiga, nego treba zabraniti i njihovo izdavanje. Kani li dakle svećenik izdati knjigu, mora rukopis poslati biskupu. Biskup preda rukopis cenzoru, koji o njem napiše ocjenu. Ako je ocjena povoljna, biskup dopušta, da se knjiga tiska. U tom je slučaju na početku tiskane knjige napisano uz cenzorovo ime: „Nihil obstat“, a iza toga dolazi riječ: „Imprimatur“ i ime Ordinarija ili njegova zamjenika. Ako li je djelo nepovoljno ocijenjeno, tada biskup uskraćuje „Imprimatur“ i ne saopćuje piscu ime cenzora.⁴⁵

Od poslušnosti prema diecezanskom biskupu *izuzimaju se predstojnici crkvenih korporacija*, koji imaju katkada za područje svojih korporacija jurisdictionem quasiepiscopealem, ako i nemaju biskupskoga reda. Izuzeti (exempti) prelati i opati zovu se praelati nullius (scilicet dioeceseos), ako imaju jurisdikciju nad klerom i pukom nekoga određenog okružja, koje ne spada pod nijednu diecezu. Takovih ima u cijeloj Crkvi samo 17, a među tima je i nadopat montis Pannoniae u Ugarskoj.⁴⁶

U našoj monarhiji *zauzima i vojska izuzetan položaj*, jer su vojnički svećenici podložni vojničkome biskupu.⁴⁷

⁴⁰ Isp. Acta conc. Salisburg. l. c.

⁴¹ Encyclica: Immortale Dei, 1. studenoga 1885. (A. LV. 323 i sl.).

⁴² Constitutio „Officiorum et munerum“ art. 42.

⁴³ Motu Proprio „Sacrorum antistitum“ u A. S. S. II. 662.

⁴⁴ Leo XIII. Constitutio „Officiorum et munerum“.

⁴⁵ Pijo X. Motu Proprio „Sacrorum antistitum“ od 1. rujna 1910.

⁴⁶ Isp. Nilles, Insbr. Zeitschrift für Kath. Theol. I. B. 1877. S. 290.

⁴⁷ Arch. LI. 163. i slij.

